

PILOTNÁ METODIKA

**A VÝSLEDKY MONITOROVANIA
RIZIKA SEGREGÁCIE**

**žiacov s ľahkým stupňom
mentálneho postihnutia
vzdelávaných v triedach a školách
pre žiakov so zdravotným
znevýhodnením**

**za šk. rok
2022/2023**

OBSAH

Zoznam skratiek a dôležitých pojmov	3
Zoznam tabuliek, grafov a obrázkov	4
Úvod	5
Metodika	6
1 Identifikovanie škôl v riziku – krok 1	6
1.1 Stanovenie hraníc pre jednotlivé indikátory	8
1.2 Typy segregačných situácií	9
2 Podmienky a výsledky vzdelávania v školách v riziku – krok 2	10
Výsledky	11
3 Typ segregačnej situácie	11
EK1a – charakteristika bežných ZŠ, ktoré vzdelávajú žiakov s diagnostikou ĽMP	12
EK1b – charakteristika škôl pre ZZ	12
Porovnanie škôl v riziku s obcami z Atlasu rómskych komunít 2019	13
4 Podmienky a výsledky vzdelávania v školách v riziku	14
4.1 Vstupné indikátory	14
4.2 Procesné indikátory	15
4.3 Výstupné indikátory	16
4.4 Hlavné zistenia	17
Použitá literatúra	19
PRÍLOHY	20
Príloha 1	20
Príloha 2	21

Zoznam skratiek a dôležitých pojmov

EK	Európska komisia
EK1	typ segregáčnej situácie „Neúmerne veľký podiel rómskych detí zaradených do špeciálnych škôl a tried“
elokované pracovisko	podľa §19, ods.7 zákona 596/2003 Z. z. sa ním rozumie trvalo zriadený uzatvorený priestor, v ktorom sa uskutočňuje pravidelná výchovno-vzdelávacia činnosť a riadi sa školským vzdelávacím programom školy, ktorej je súčasťou, alebo výchovno-vzdelávacím programom školského zariadenia, ktorého je súčasťou.
LMP	ľahké mentálne postihnutie (variant A)
MRK	marginalizované rómske komunity
MŠ	materská škola
nepľnoorganizovaná škola	základná škola, ktorá nemá všetky ročníky (v tomto prípade má iba 1.stupeň ZŠ)
PA	pedagogický asistent
PUŠD	predčasné ukončenie školskej dochádzky - žiak ukončil povinnú školskú dochádzku bez ukončenia 9. ročníka ZŠ. Počítame ako podiel žiakov, ktorí v predchádzajúcom školskom roku ukončili predčasne z celkového počtu žiakov
rezidenčná segregácia	situácia, kedy v rámci lokality alebo v rámci viacerých susedných lokalít v danom mikroregióne tvorí rómske obyvateľstvo lokálnu väčšinu
SR	Slovenská republika
SZP	sociálne znevýhodnené prostredie
ŠKD	školský klub detí
školská segregácia	segregácia vo výchove a vzdelávaní definovaná v §2 ods. ah) a ai) zákona 245/2008 Z. z., definícii tohto pojmu a jeho výkladu sa podrobne venuje Metodická príručka desegregácie vo výchove a vzdelávaní
ŠPT	školský podporný tím
ŠŠI	Štátna školská inšpekcia
ÚSVRK	Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity
ZŠ	základná škola
ZZ	zdravotné znevýhodnenie
ZvR	žiaci v riziku segregovaného vzdelávania (žiak, ktorí spĺňa aspoň jednu z definovaných podmienok)

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1: Indikátory kroku 1	9
Tabuľka 2: Typ segregáčnej situácie	10
Tabuľka 3: Popis skupín podobných škôl pre analýzu kroku 2	10
Tabuľka 4: Školy v riziku podľa segregáčnej situácie	11
Tabuľka 5: Porovnanie charakteristík ZŠ s žiakmi LMP v riziku a mimo rizika	12
Tabuľka 6: Porovnanie charakteristík škôl pre ZZ v riziku a mimo rizika	13
Tabuľka 7: Porovnanie medzi skupinami škôl v riziku a mimo rizika pre indikátory charakterizujúce vstupy vzdelávania (bežné ZŠ – EK1a)	14
Tabuľka 8: Porovnanie medzi skupinami škôl v riziku a mimo rizika pre indikátory charakterizujúce vstupy vzdelávania (Školy pre ZZ – EK1b)	15
Tabuľka 9: Porovnanie medzi skupinami škôl v riziku a mimo rizika pre indikátory charakterizujúce procesy vzdelávania (bežné ZŠ – EK1a)	16
Tabuľka 10: Porovnanie medzi skupinami škôl v riziku a mimo rizika pre indikátory charakterizujúce procesy vzdelávania (školy pre ZZ – EK1b)	16
Tabuľka 11: Porovnanie medzi skupinami škôl v riziku a mimo rizika pre indikátory charakterizujúce výstupy vzdelávania (bežné ZŠ – EK1a)	17
Tabuľka 12: Porovnanie medzi skupinami škôl v riziku a mimo rizika pre indikátory charakterizujúce výstupy vzdelávania (školy pre ZZ – EK1b)	17

Zoznam grafov

Graf 1: Počty a podiely žiakov v riziku a mimo rizika s LMP (ZŠ a školy pre ZZ)	7
Graf 2: Počty žiakov s LMP v riziku a mimo rizika podľa typu triedy a školy	7
Graf 3: Počty a podiely žiakov v riziku a mimo rizika podľa typu ZZ na školách pre ZZ	8

Zoznam obrázkov

Obrázok 1: Schéma postupu monitorovania rizika segregácie žiakov s LMP	6
Obrázok 2: Podiel žiakov s LMP podľa okresov	8
Obrázok 3: Porovnanie škôl v riziku s obcami z Atlasu rómskych komunít	13

ÚVOD

Metodika monitorovania rizika segregácie a výsledky tohto vyhodnotenia nadväzujú na dokumenty Koncept monitorovania rizika segregácie ([MŠVVaM SR 2023](#)) (ďalej len koncept monitorovania) a Metodická príručka desegregácie vo výchove a vzdelávaní ([MŠVVaM SR 2024a](#)) (ďalej len metodická príručka). Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR (ďalej len ministerstvo) zaviedlo monitoring segregácie ako svoju pravidelnú úlohu vyhodnocovanú na ročnej báze.

Táto správa nadväzuje na pilotnú metodiku a výsledky monitorovania rizika segregácie na ZŠ ([MŠVVaM SR 2024b](#)) (ďalej len pilotná metodika) a v súlade s konceptom monitorovania sa venuje vyhodnoteniu rizika segregácie žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia (ďalej len LMP).

Monitoring je zameraný na vyhodnocovanie príznakov a rizík segregácie vo vzdelávaní najmä voči rómskym komunitám. Zdrojom sú administratívne dáta rezortu školstva. Vzhľadom na to, že tieto dáta neobsahujú informáciu o etnicite žiakov, túto skupinu identifikujeme pomocou tzv. „proxy“ indikátorov, ktoré sa s touto skupinou prekrývajú:

- žiaci pochádzajúci zo sociálne znevýhodneného prostredia¹
- žiaci žijúci v domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi
- žiaci s rómskym materinským jazykom
- alebo žiaci s rómskou národnosťou².

V texte túto skupinu žiakov označujeme ako skupinu žiakov v riziku (ďalej len ZvR, pričom rizikom sa myslí riziko segregovaného vzdelávania). Na zaradenie žiaka do skupiny ZvR stačí, ak spĺňa jednu z uvedených podmienok.

Táto správa obsahuje metodiku identifikácie škôl v riziku a analýzu podmienok a výsledkov vzdelávania žiakov s LMP vzdelávaných v základných školách v školskom roku 2022/2023³ v:

a) triedach pre žiakov so zdravotným znevýhodnením (ďalej len „triedy pre ZZ“)

b) školách pre žiakov so zdravotným znevýhodnením (ďalej len „školy pre ZZ“)

¹ Za žiaka zo sociálne znevýhodneného prostredia sa považoval žiak, ktorý mal vyjadrenie centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie alebo žiak, ktorý bol členom domácnosti, ktorej členovi sa poskytovala pomoc v hmotnej núdzi a zákonný zástupca žiaka túto skutočnosť preukázal riaditeľovi základnej školy. Viď <https://www.minedu.sk/427-sk/archiv/>

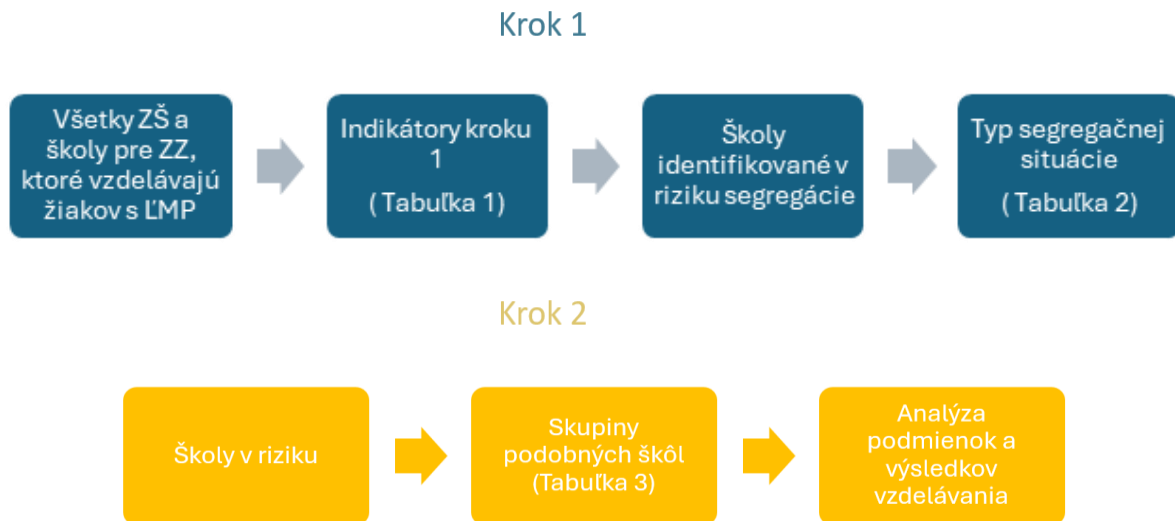
² Indikátor „žiak s rómskou národnosťou“ bol pridaný až v tomto monitoringu a nebol súčasťou pilotnej metodiky. Počty a podiely jednotlivých proxy indikátorov na zložení ZvR sú uvedené v prílohe 1.

³ Do 30. decembra 2024 sa podľa platnej legislatívy triedy a školy pre deti a žiakov so zdravotným znevýhodnením označovali ako *špeciálne školy* alebo *špeciálne triedy* (§ 94 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní). V dokumente sú používané aj tieto pojmy.

METODIKA

Metodika výsledkov monitorovania rizika segregácie žiakov s LMP vychádza z pilotnej metodiky. V kroku 1 identifikujeme rizikové školy a popisujeme typy segregačných situácií. V kroku 2 skúmame situáciu na školách v riziku identifikovaných v kroku 1 z hľadiska podmienok a výsledkov vzdelávania.

Obrázok 1: Schéma postupu monitorovania rizika segregácie žiakov s LMP

Zdroj: vlastné spracovanie

Vyhodnocovanie údajov v pilotnej metodike prebiehalo na úrovni kmeňovej školy, počet škôl teda hovoril o počte kmeňových škôl, pričom jedna kmeňová škola môže mať viacero organizačných zložiek alebo elokovaných pracovísk. Táto monitorovacia správa je odlišná v tom, že metodika a výsledky monitorovania rizika segregácie žiakov s LMP sú vyhodnotené na úrovni organizačnej zložky školy. Hlavným dôvodom zmeny metodiky je zachytenie aj elokovaných pracovísk ZŠ.⁴

1 Identifikovanie škôl v riziku – krok 1

Východiská a dôvody výberu indikátorov v kroku 1 sú uvedené v koncepte monitorovania. Ak škola prekročí v jednom alebo viacerých indikátoroch stanovenú hranicu uvedenú v tabuľke 1, považujeme ju za školu s rizikom segregovaného vzdelávania. Dôvody pre stanovenie uvedených hraníc sú vysvetlené ďalej v texte.

V tejto správe sa zameriavame na jeden z dvoch dôvodov žaloby podanej EK voči SR: „nepriemerané umiestňovanie rómskych detí do špeciálnych škôl alebo do špeciálnych tried pre deti s mentálnym alebo iným postihnutím“⁵. Metodická príručka upozorňuje na skutočnosť, že Slovensko má jeden z najvyšších podielov žiakov vzdelávaných v špeciálnom prúde vzdelávania⁶ v rámci krajín EÚ (MŠVVaM SR 2024a, s.38). Vzdelávanie v špeciálnom prúde je navyše takmer päťnásobne vyššie pre žiakov z prostredia MRK v porovnaní s celkovou populáciou žiakov ZŠ (Markovič, Plachá 2020).

Na základe schválenej metodiky identifikujeme školy v riziku segregácie z dôvodu vysokého podielu žiakov v riziku s LMP zaradených do tried pre ZZ a škôl pre ZZ (Typ situácie EK1):

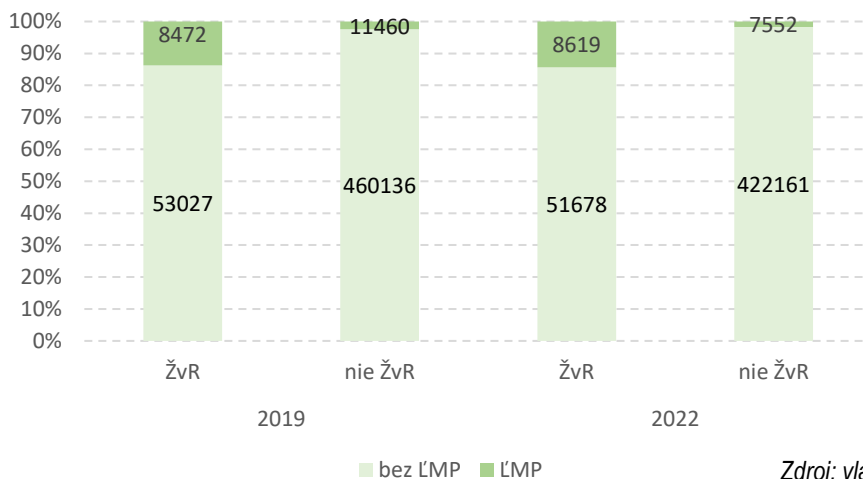
⁴ V prípade, že nie sú dostupné údaje na úrovni organizačnej zložky, výsledky monitoringu sú zverejnené na úrovni kmeňovej školy. Konkrétne sa jedná o údaje o odbornosti učiteľov a počte PA a členov ŠPT, keďže údaje o zamestnancoch škôl sa vykazujú na úroveň kmeňovej školy.

⁵ [Žaloba podaná dňa 22. decembra 2023 – Európska komisia v. Slovenská republika](#)

⁶ Aj napriek tomu, že pojem „špeciálny prúd vzdelávania“ nemá legislatívne ukotvenie, v tomto dokumente je používaný ako zaužívaný pojem pre školy a triedy pre deti a žiakov so zdravotným znevýhodnením, v minulosti pre špeciálne školy a špeciálne triedy,

- **Výskyt ĽMP u žiakov v riziku je viac ako 7 krát vyšší ako u žiakov mimo rizika (Graf 1).** V školskom roku 2022/2023 malo diagnostiku ĽMP 16171 žiakov, čo predstavovalo 3,3% zo všetkých žiakov ZŠ a škôl pre ZZ. U ŽvR je podiel žiakov s ĽMP takmer 14%, u žiakov mimo rizika je menej ako 2%.
- **Väčšina žiakov s ĽMP v roku 2022 sú žiaci v riziku (Graf 1).** Z celkového počtu žiakov s ĽMP je 8619 ŽvR a 7552 žiakov mimo rizika. Podiel ŽvR s ĽMP sa medzi rokmi 2019 a 2022 mierne zvýšil z 13,8% na 14,3%.

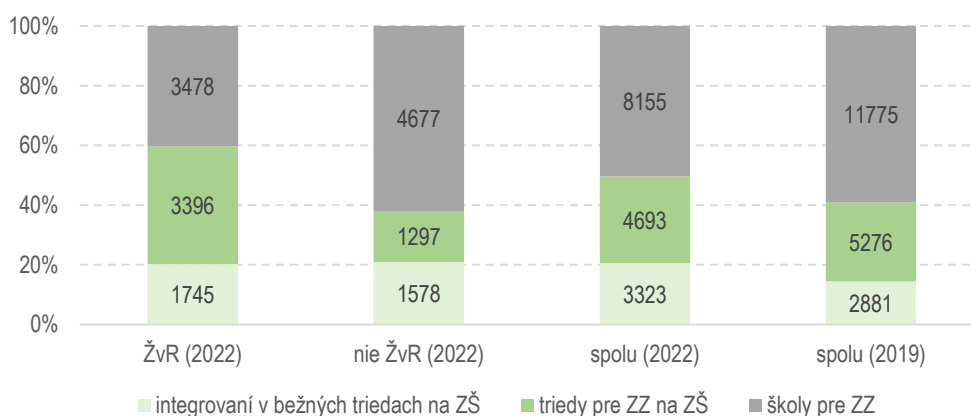
Graf 1: Počty a podiely žiakov v riziku a mimo rizika s ĽMP (ZŠ a školy pre ZZ; 2019 a 2022)

Zdroj: vlastné spracovanie

- **Žiaci v riziku sú častejšie ako ostatní žiaci vzdelávaní v triedach pre ZZ.** V triedach pre ZZ bolo vzdelávaných 3396 ŽvR, čo predstavuje až 72% zo všetkých žiakov s ĽMP v týchto triedach pre ZZ (Graf 2). Naopak žiaci mimo rizika sú častejšie vzdelávaní v školách pre ZZ. Podiel inkluzívne vzdelávaných žiakov je u ŽvR a mimo rizika podobný.
- Polovica žiakov s ĽMP bola v danom roku vzdelávaných v školách pre ZZ, 29% v triedach pre ZZ a 21% bolo začlenených do bežných tried ZŠ. Oproti roku 2019 sa znížil podiel žiakov s ĽMP v školách pre ZZ a zvýšil sa podiel aj počet inkluzívne vzdelávaných žiakov..

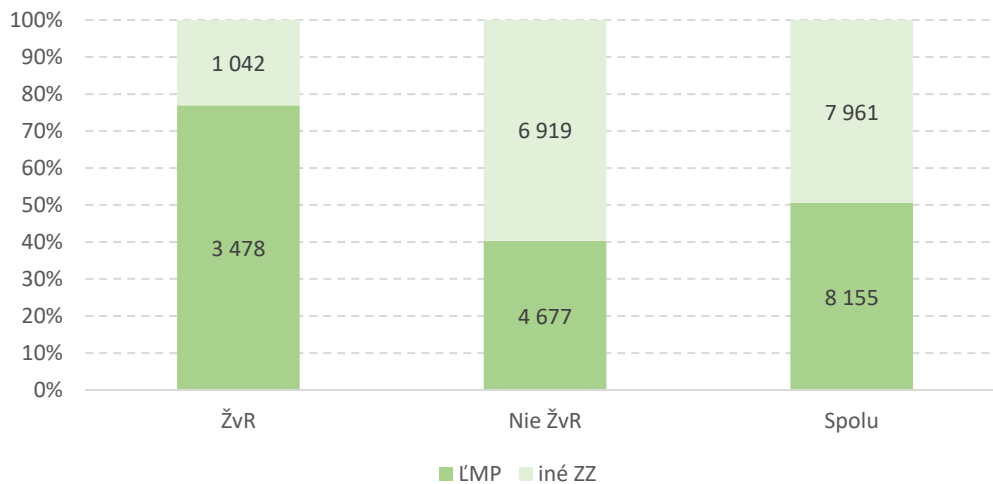
Graf 2: Počty žiakov s ĽMP v riziku a mimo rizika podľa typu triedy a školy

Zdroj: vlastné spracovanie

- Na školách pre ZZ sa v školskom roku 2022/2023 vzdelávalo 16116 žiakov. Z nich 4520 bolo žiakov v riziku (28%). Podiel žiakov v riziku na školách pre ZZ môže byť v skutočnosti vyšší, pretože tieto školy nedostávajú príspevok na žiaka zo SZP a tak nemajú motiváciu označovať žiaka ako žiaka zo SZP.
- **Ľahký stupeň mentálneho postihnutia je najčastejším zdravotným znevýhodnením žiakov na školách pre ZZ a vyskytuje sa častejšie u žiakov v riziku (Graf 3).** Polovica všetkých žiakov má túto diagnostiku. Z 8155 žiakov s diagnostikou ĽMP je 3478 ŽvR (42%). Zo všetkých ŽvR na školách pre ZZ má diagnostiku ĽMP 77% z nich, zatiaľ čo u žiakov mimo rizika má diagnostiku ĽMP iba 40% z nich.

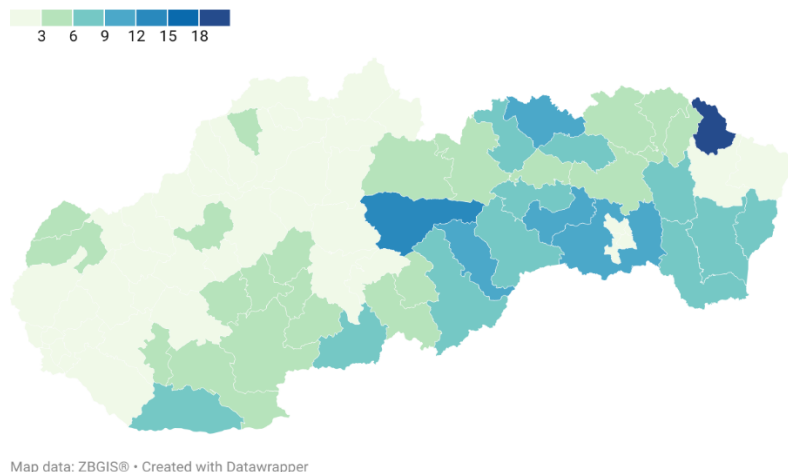
Graf 3: Počty a podiely žiakov v riziku a mimo rizika podľa typu ZZ na školách pre ZZ

Zdroj: vlastné spracovanie

- **Najvyšší podiel žiakov s LMP majú okresy Medzilaborce, Brezno a Stará Ľubovňa.** V okrese Medzilaborce malo diagnózu LMP 21% všetkých žiakov základných škôl v tomto okrese. Podiel žiakov v riziku v tomto okrese je takmer 50%. V okrese Brezno bol podiel žiakov s LMP 12% a v Starej Ľubovni 10%. Aj tieto dva okresy majú vysoký podiel žiakov v riziku (25, resp.30%, viď Príloha 2 a Obrázok 2). Nie vo všetkých okresoch koreluje vysoký podiel žiakov v riziku s vysokým podielom žiakov s LMP. Napríklad okresy Revúca alebo Gelnica majú podobný alebo vyšší podiel ŽvR, ale podiel žiakov s LMP je menej ako polovičný (9%).

Obrázok 2: Podiel žiakov s LMP podľa okresov

Zdroj: vlastné spracovanie

1.1 Stanovenie hraníc pre jednotlivé indikátory

Disproporčné regionálne rozloženie žiakov s LMP súvisí s prítomnosťou žiakov v riziku, čo už skôr potvrdila aj Revízia výdavkov na skupiny ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením (2020). Jej výsledky z roku 2018 ukázali, že zatiaľ čo v celkovej populácii je podiel žiakov s LMP 4%, u žiakov z MRK je to 19,3%. Údaje z roku 2022 ukazujú mierny pokles žiakov s LMP v celkovej populácii (3,3%), ale potvrdzujú niekoľkonásobne vyšší podiel diagnostiky LMP u ŽvR, vrátane žiakov z MRK, oproti celkovej populácii (viď Graf 1). Všeobecne platí, že v okresoch s najvyšším podielom žiakov s LMP je aj vysoký podiel ŽvR.

K riziku segregácie ZvR do tried a škôl so ZZ s diagnostikou ĽMP dochádza ešte pred nástupom žiakov do škôl. EK žaluje Slovensko pre nadmerné umiestňovanie rómskych žiakov do škôl a tried pre ZZ z dôvodu nesprávnej diagnostiky ĽMP⁷. Podľa žaloby diagnostický postup znevýhodňuje týchto žiakov, pretože sa pri ňom nezohľadňuje odlišné kultúrno-jazykové prostredie a horšie socio-ekonomické zázemie. Takisto Štátna školská inšpekcia upozorňuje vo svojich zisteniach na nedodržanie správnych postupov pri diagnostike žiakov s mentálnym znevýhodnením ([ŠŠI 2025](#)). Výsledkom tejto praxe je, že školy sa ocitajú v riziku segregácie vďaka vysokému podielu ZvR v obci, v ktorej sa škola nachádza.

Hranicu pre identifikáciu školy v riziku segregácie (viď Tabuľka 1) bola stanovená na základe podielu ZvR s ĽMP z celkového počtu ZvR v obci. Keďže podiel žiakov s ĽMP z celkovej populácie žiakov v SR je 3,3%, škola sa ocitne v riziku, keď má sídlo v obci s nadpriemerným podielom ZvR s ĽMP⁸ (viac ako 3,3%) a vzdeláva žiakov v špeciálnom prúde. Viaceré štúdie poukazujú na fakt, že vzťah medzi etnicitou a diagnostikou ĽMP je nepriamy a že nižšie skóre v IQ testoch nemožno pripisovať genetike, ale skôr socio-ekonomického zázemiu a taktiež validácii testov na majoritnej populácii (Czekóová & Urbánek, 2024) (Dolean & Čalugăr, 2020)

Škola sa môže ocitnúť v riziku aj v prípade, že obec nemá nadpriemerný podiel žiakov s ĽMP a síce vtedy, keď je na škole výrazne vyšší podiel ZvR s ĽMP ako je ich podiel v obci⁹.

Zároveň tak ako v pilotnom monitoringu pre ZŠ platí, že škola musí mať minimálne 5 ZvR, aby mohla byť identifikovaná ako riziková. Minimálnu hranicu 5 žiakov musí spĺňať aj v počte žiakov s ĽMP.

Index odlišnosti medzi bežnými a špeciálnymi triedami (indikátor 2B.2) sa ukázal ako nefunkčný, pretože školy v riziku, ktoré vzdelávajú žiakov v triedach pre ZZ, sa vyznačujú veľmi vysokým podielom ZvR (častokrát nad 90%). Nad touto hranicou už index nie je možné správne interpretovať.

Tabuľka 1: Indikátory kroku 1

	Indikátor	Hranica	Typ situácie
2A	Podiel žiakov s diagnózou ĽMP na celkovom počte ZvR	Škola s žiakmi ĽMP v obci s nadpriemerným podielom ZvR s ĽMP (viac ako 3,3%) alebo keď podiel ZvR s ĽMP na škole je výrazne vyšší ako podiel ZvR s ĽMP v obci (aspoň o 20%).	EK1
2B.2	Index odlišnosti medzi bežnými triedami a triedami pre ZZ	Z dôvodu príliš vysokého podielu ZvR s triedach pre ZZ index nie je možné aplikovať.	EK1

Zdroj: vlastné spracovanie

1.2 Typy segregáčnych situácií

Typy segregáčnych situácií v špeciálnom prúde pre žiakov s ĽMP sú v metodickej príručke rozdelené na:

- triedy pre ZZ na ZŠ, ktoré sú v správe označené ako typ EK1a
- školy pre ZZ označené ako typ EK1b (viď Tabuľka 2)

Pre určenie typu segregáčnej situácie je dôležité zohľadniť miestny kontext, t. j. koľko škôl je v danej obci, a aký je podiel žiakov v riziku s ľahkým mentálnym postihnutím v obci a v škole¹⁰. Preto pri vyhodnocovaní rozlišujeme viaceré typy segregáčnych situácií s prihliadnutím na tieto faktory.

⁷ [Žaloba podaná dňa 22. decembra 2023 – Európska komisia v. Slovenská republika](#)

⁸ Podiel ZvR s ĽMP v obci je vyrátaný na základe trvalého pobytu žiaka z rezortného informačného systému. Pokiaľ trvalý pobyt nie je vyplnený, je nahradený prechodným pobytom alebo obvyklým pobytom podľa údaje školy.

⁹ Aspoň o 20% vyšší podiel ZvR s ĽMP na škole ako v obci, pričom minimálny rozdiel musí byť aspoň 5 p.b.

¹⁰ Podiel ZvR s ĽMP na škole je počítaný ako počet ZvR s ĽMP na škole / počet všetkých ZvR na škole. Tento podiel je porovnávaný rovnakou metodikou ako v prípade pilotného monitorovania s podielom ZvR s ĽMP v obci. Pokiaľ je podiel ZvR s ĽMP na škole väčší o 20% a minimálne 5 p. b., označujeme tento podiel ako významne väčší s koncentráciou ZvR s ĽMP na danej škole.

Pri školách pre ZZ rozlišujeme, či sa v obci nachádza aj bežná ZŠ, a či vzdeláva aj žiakov s diagnózou ĽMP.

Tabuľka 2: Typ segregáčnej situácie

Kód	Typ situácie	Popis
EK1a	Triedy pre ZZ na ZŠ	V obci je len jedna ZŠ a obec má nadpriemerný výskyt žiakov s diagnózou ĽMP
		V obci je len jedna ZŠ, obec nemá nadpriemerný výskyt žiakov s ĽMP, ale táto ZŠ má výrazne vyšší podiel ZvR s diagnózou ĽMP ako je ich podiel v obci
		V obci je viac ako jedna ZŠ a obec má nadpriemerný výskyt žiakov s diagnózou ĽMP
		V obci je viac ako jedna ZŠ, obec nemá nadpriemerný výskyt žiakov s ĽMP, ale ZŠ má výrazne vyšší podiel ZvR s diagnózou ĽMP ako je ich podiel v obci
EK1b	Školy pre ZZ	V obci nie je bežná ZŠ
		V obci je bežná ZŠ, ale bez žiakov s diagnózou ĽMP
		V obci je bežná ZŠ so žiakmi s diagnózou ĽMP

Zdroj: vlastné spracovanie

2 Podmienky a výsledky vzdelávania v školách v riziku – krok 2

Do analýzy v kroku 2 vstupujú len školy identifikované v kroku 1. Cieľom tohto kroku je poskytnúť širší pohľad na podmienky a výsledky vzdelávania v týchto školách.

Podobne ako v pilotnej správe používame model monitoringu inkluzívneho vzdelávania, ktorý pracuje so vstupmi, procesmi a výsledkami vzdelávania. Oproti monitoringu ZŠ je však zoznam indikátorov upravený tak, aby lepšie odrážal podmienky vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením. Zoznam indikátorov kroku 2 a ich rozdelenie z pohľadu vstup – proces – výstup uvádzame v prílohe.

Na rozdiel od pilotnej metodiky nie je základnou jednotkou analýzy kmeňová škola¹¹, ale aj organizačné jednotky a elokované pracoviská školy s vlastným EDUID identifikátorom z registra škôl a školských zariadení. Tie sme vyčlenili aj do samostatnej podkategórie podobných škôl (viď tabuľka 4). Okrem elokovaných pracovísk zohľadňujeme pri výsledkových indikátoroch škôl v riziku segregácie aj to, či je škola jediná v obci, v akom jazyku prebieha výuka a či je škola plnoorganizovaná, alebo vzdeláva žiakov iba na 1. stupni.

Skupiny bežných ZŠ s triedami pre ZZ sú rozdelené do 5 podkategórií (EK1a_1 až EK1a_5) a školy pre ZZ sú rozdelené iba podľa toho, či sú alebo nie sú elokovaným pracoviskom (EK1b_1 a EK1b_2).¹²

Tabuľka 3: Popis skupín podobných škôl pre analýzu kroku 2

Označenie skupiny	Popis
EK1a_1	Jediná škola v obci, vyuč. jazyk slovenský, plnoorganizovaná
EK1a_2	Viacero škôl v obci, slovenský jazyk, plnoorganizovaná
EK1a_3	Maďarský vyuč. jazyk, plnoorganizovaná
EK1a_4	Neplnoorganizovaná škola
EK1a_5	Elokované pracovisko ZŠ
EK1b_1	Škola pre ZZ
EK1b_2	Elokované pracovisko školy pre ZZ

Zdroj: vlastné spracovanie

¹¹ Podľa § 20 zákona 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov môže mať škola viacero organizačných zložiek spojených do jednej právnickej osoby. Organizačné zložky nie sú právnické osoby. V pilotnej metodike sa analyzovali iba školy s právnou subjektivitou (tzv. kmeňové školy), vrátane spojených škôl.

¹² Školy pre ZZ v tejto správe netriedime podľa druhu ZZ, nakoľko ĽMP je dominantnou formou ZZ na týchto školách. 46% žiakov škôl pre ZZ navštevuje triedu pre žiakov s ĽMP. Ďalších 30% navštevuje triedy pre žiakov so závažnejším stupňom mentálneho postihnutia ako ľahký stupeň mentálneho postihnutia.

VÝSLEDKY

Analyzované údaje sa týkajú školského roka 2022/2023, pričom väčšina informácií pochádza z rezortného informačného systému ministerstva k 15.9.2022. Údaje o vymeškaných hodinách a odbornosti vyučovania sú za predchádzajúci školský rok (2021/2022).

3 Krok 1: Identifikácia škôl v riziku a typ segregáčnej situácie

Na rozdiel od pilotného monitorovania budeme základné charakteristiky uvádzať osobitne pre ZŠ s triedami ZZ a pre školy pre ZZ. Dôvodom je veľmi odlišná charakteristika bežných ZŠ a škôl pre ZZ. Pri ZŠ porovnáваме všetky školy, ktoré vzdelávajú žiakov s ĽMP v triedach pre ZZ. Pri školách pre ZZ vstupujú do porovnávania takisto všetky školy, ktoré vzdelávajú žiakov s ĽMP a naopak nevstupujú tam tie, ktoré vzdelávajú iba žiakov s iným znevýhodnením (napríklad telesným).

Každá štvrtá škola, ktorá vzdeláva žiakov s ĽMP sa nachádza v riziku segregácie. Z celkového počtu 1107 škôl sa nachádza **292 škôl v riziku segregácie** a z nich:

- **98** škôl sú ZŠ s triedami ZZ, ktoré sú jedinou školou v obci vzdelávajúcich žiakov s ĽMP a obec má nadpriemerný výskyt žiakov s diagnózou ĽMP. Z nich 7 škôl vzdeláva žiakov mimo rizika s ĽMP aj v bežných triedach a žiakov v riziku s ĽMP iba v triedach pre ZZ.
- **110** škôl sú školy pre ZZ, ktoré sa nachádzajú v obciach aj s bežnou ZŠ so žiakmi s diagnózou ĽMP.
- **25** škôl sú ZŠ s triedami ZZ v obciach s viacerými ZŠ a nadpriemerným výskytom žiakov s diagnózou ĽMP v obci. Z nich 1 škola vzdeláva žiakov mimo rizika s ĽMP aj v bežných triedach a žiakov v riziku iba v triedach pre ZZ.
- **23** škôl sú školy pre ZZ v obciach, kde je aspoň jedna bežná ZŠ, ale bez žiakov s diagnózou ĽMP
- **18** škôl sú ZŠ s triedami ZZ, ktoré sú jedinou školou v obci a škola má výrazne vyšší podiel ZvR s diagnózou ĽMP ako je ich podiel v obci. Z nich 2 školy vzdelávajú žiakov mimo rizika s ĽMP aj v bežných triedach a žiakov v riziku iba v triedach pre ZZ.
- **16** škôl sú ZŠ s triedami ZZ, ktoré sú v obci s viacerými ZŠ a škola má výrazne vyšší podiel ZvR s diagnózou ĽMP ako je ich podiel v obci.
- **2** školy sú školy pre ZZ v obciach, kde nie je bežná ZŠ.

Tabuľka 4: Školy v riziku podľa segregáčnej situácie

Kód	Typ situácie	Popis	Počet škôl v riziku *
EK1a	Triedy pre ZZ	V obci je len jedna škola a obec má nadpriemerný výskyt žiakov s diagnózou ĽMP	98 (7)
		V obci je len jedna škola a škola má výrazne vyšší podiel ZvR s diagnózou ĽMP ako je ich podiel v obci	18 (2)
		V obci je viac ako jedna škola a obec má nadpriemerný výskyt žiakov s diagnózou ĽMP	25 (1)
		V obci je viac ako jedna škola a škola má výrazne vyšší podiel ZvR s diagnózou ĽMP ako je ich podiel v obci	16
EK1b	Školy pre ZZ	V obci nie je bežná ZŠ	2
		V obci je bežná ZŠ, ale bez žiakov s diagnózou ĽMP	23
		V obci je bežná ZŠ so žiakmi s diagnózou ĽMP	110

* V zátvorke je počet škôl, ktoré vzdelávajú žiakov mimo rizika s ĽMP v bežných triedach

Zdroj: vlastné spracovanie

EK1a – charakteristika bežných ZŠ, ktoré vzdelávajú žiakov s diagnostikou ĽMP

Z 901 bežných ZŠ, ktoré vzdelávajú žiakov s ĽMP, sa 157 škôl nachádza v riziku. Mimo rizika sa nachádza 744 škôl. Školy mimo rizika sú prevažne školy, ktoré vzdelávajú žiakov s ĽMP začlenených v bežných triedach. Nachádzajú sa tam však aj školy, ktoré majú triedy pre žiakov s ĽMP, ale buď sa nachádzajú v obci s nízkym podielom ZvR s ĽMP v obci a zároveň podiel ZvR s ĽMP na škole výrazne neprekračuje podiel ZvR s ĽMP v obci, alebo majú nízky počet takýchto žiakov v škole.

Na ZŠ v riziku sa vzdeláva takmer 40 tisíc žiakov a z nich 62% sú ZvR (priemerný podiel ZvR v škole). 13% zo všetkých žiakov sú žiaci s ĽMP. Oproti tomu v školách mimo rizika je podiel ZvR iba 18% a iba 2% žiakov sú žiaci s ĽMP. Celkový počet všetkých žiakov s ĽMP na školách v riziku je 4985 a 2936 v školách mimo rizika.

Väčšina škôl v riziku sú plnoorganizované, ale 23 z nich sú školy, ktoré majú len prvý stupeň. Počtom žiakov sú v priemere o 28 žiakov väčšie ako školy mimo rizika, ale nachádzajú sa v obciach, kde sú väčšinou iba dve školy, ktorá vzdelávajú žiakov s ĽMP.

Tabuľka 5: Porovnanie charakteristík ZŠ s žiakmi ĽMP v riziku a mimo rizika

	V riziku	Mimo rizika
Počet škôl	157	744
Počet všetkých žiakov	39296	165249
Počet žiakov v riziku (ZvR)	24122	19006
Počet škôl, ktoré majú len prvý stupeň	23	127
Počet všetkých žiakov s ĽMP	4985	2936
Priemerná veľkosť školy (počet žiakov)	250	222
Priemerný podiel ZvR v škole	62%	18%
Priemerný počet škôl v obci	2	4
Priemerný počet všetkých žiakov s ĽMP	32	4
Priemerný podiel všetkých žiakov s ĽMP	13%	2%
Priemerný podiel ZvR s ĽMP v obci	19%	14%

Zdroj: vlastné spracovanie

EK1b – charakteristika škôl pre ZZ

Zo 206 škôl pre ZZ, ktoré vzdelávajú žiakov s ĽMP, sa 135 nachádza v riziku a 71 mimo rizika. Na školách v riziku sa vzdeláva 9331 žiakov a z nich 4124 sú ZvR. Priemerný podiel ZvR v škole v riziku je 47%, čo ukazuje na výrazne riziko segregácie na týchto školách.. Školy pre ZZ v riziku sa nachádzajú v obciach s väčším počtom škôl, keďže v priemer až 7 škôl v obci vzdeláva ĽMP žiakov.

Takmer tri štvrtiny žiakov na školách pre ZZ v riziku sú žiaci s ĽMP. Na školách mimo rizika je podiel žiakov s ĽMP nižší (42%). Vyšší podiel ZvR na školách v riziku súvisí s vyšším podielom žiakov s ĽMP v škole, čo dokazuje aj graf 3 vyššie.

Tabuľka 6: Porovnanie charakteristík škôl pre ZZ v riziku a mimo rizika

	V riziku	Mimo rizika
Počet škôl	135	71
Počet všetkých žiakov	9331	3197
Počet žiakov v riziku (ZvR)	4124	195
Počet škôl, ktoré majú len prvý stupeň	2	3
Počet všetkých žiakov s ĽMP	6715	1377
Priemerná veľkosť školy (počet žiakov)	69	45
Priemerný podiel ZvR v škole	47%	10%
Priemerný počet škôl v obci	7	9
Priemerný počet všetkých žiakov s ĽMP	50	19
Priemerný podiel všetkých žiakov s ĽMP	72%	42%
Priemerný podiel ZvR s ĽMP v obci	17%	10%

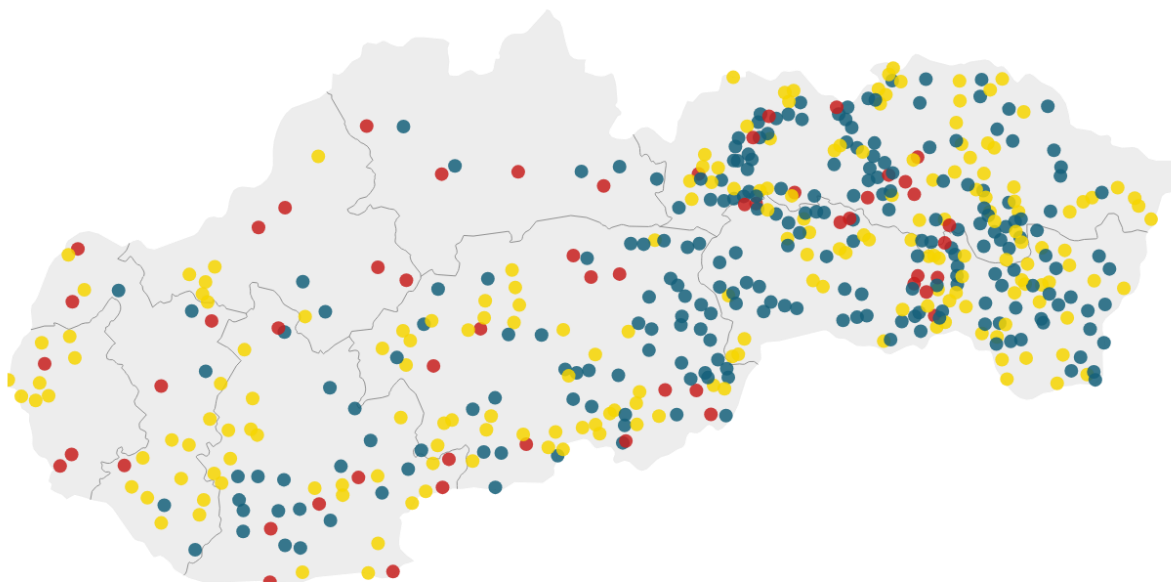
Zdroj: vlastné spracovanie

Porovnanie škôl v riziku s obcami z Atlasu rómskych komunít 2019

Takmer 80% obcí, v ktorých sa nachádza aspoň jedna škola v riziku, je zároveň obcou, v ktorej sa podľa Atlasu rómskych komunít 2019 (ďalej „atlas“) nachádzajú rómske komunity¹³. 292 škôl v riziku sa nachádza v 242 obciach. 191 obcí so školami v riziku sú zároveň aj obcou z atlasu a zvyšných 51 obcí sa v atlase nenachádza.

Obrázok 3: Porovnanie škôl v riziku s obcami z Atlasu rómskych komunít

■ Obec v atlase so školami v riziku ■ Obec z atlasu bez školy v riziku ■ Škola v riziku v obci mimo atlasu

Created with Datawrapper

Zdroj: vlastné spracovanie

¹³ Viac o porovnaní škôl v riziku segregácie s Atlasom viď Box 1 v Pilotnej metodike ([MŠVVaM SR, 2024b, str. 19](#))

4 Podmienky a výsledky vzdelávania v školách v riziku

V kroku 2 analyzujeme podmienky a výsledky vzdelávania v školách v riziku a porovnávame ich so školami mimo rizika. Školy v riziku rozdeľujeme podľa podobnosti škôl (viď tabuľka 4). Výsledné hodnoty indikátorov v nasledujúcich tabuľkách sú vždy uvádzané za celú školu, nie iba za triedy pre žiakov s LMP. Oproti pilotnému monitorovaniu sme z indikátorov vyradili tie, ktoré nie sú relevantné pre žiakov v špeciálnom prúde vzdelávania. Jedná sa o výsledkové indikátory účasť a výsledky školy v testovaní T9 a podiel deviatakov v maturitných odboroch. Namiesto podielu deviatakov v maturitných odboroch sme použili podiel žiakov s LMP, ktorí pokračujú v štúdiu na strednej škole.

4.1 Vstupné indikátory

Polovica prvákov na bežných ZŠ s triedami pre žiakov s LMP v riziku navštevovala MŠ aspoň 2 roky a iba viac ako tretina ich navštevovala MŠ aspoň 3 roky. V školách mimo rizika bola aspoň dvojročná zaškolenosť v priemere o 31 p.b. a trojročná zaškolenosť v priemere o 34 p.b. vyššia. Najnižšiu mieru zaškolenosti majú prváci na neplnoorganizovaných školách (EK1a_4) a v elokovaných pracoviskách (EK1a_5).¹⁴

Školy v riziku vzdelávajúce žiakov s LMP majú porovnateľnú odbornosť vyučovania¹⁵ s výnimkou škôl s vyučovacím jazykom maďarským (EK1a_3), ktoré majú najnižšiu mieru odbornosti vyučovania (77% na 1.stupni a 82% na 2.stupni).

Školy v riziku majú nižší počet učiteľov na 100 žiakov ako školy mimo rizika. V priemere má škola v riziku na 100 žiakov o 0,75 úväzku menej na prvom stupni a o 1,23 úväzku menej na druhom stupni ako školy mimo rizika.

Priemerný počet PA a ŠPT na 100 žiakov je takmer totožný v školách v riziku aj mimo rizika. Najvyšší počet 2,36 pedagogických asistentov na 100 žiakov majú neplnoorganizované školy (EK1a_4).. Priemerný počet členov ŠPT je podobný na všetkých typoch škôl. Najvyšší počet 0,45 členov podporného tímu na 100 žiakov majú plnoorganizované školy, ktoré sú jedinou školou v obci (EK1a_1). Najmenej členov ŠPT je na neplnoorganizovaných školách (0,21).

Tabuľka 7: Porovnanie medzi skupinami škôl v riziku a mimo rizika pre indikátory charakterizujúce vstupy vzdelávania (bežné ZŠ – EK1a)

Typ	Počet škôl	Prváci zaškolení v MŠ aspoň 2 roky	Prváci zaškolení v MŠ aspoň 3 roky	Odbornosť vyučovania		Počet učiteľov na 100 žiakov		Počet PA na 100 žiakov	Počet ŠPT na 100 žiakov
				1. stupeň	2. stupeň	1. stupeň	2. stupeň		
EK1a_1	94	53%	39%	93%	89%	6.32	7.25	1.76	0.45
EK1a_2	17	57%	52%	86%	84%	6.30	6.58	1.33	0.29
EK1a_3	6	40%	35%	77%	82%	7.64	8.51	1.96	0.45
EK1a_4	20	32%	9%	90%		6.77		2.36	0.21
EK1a_5	20	30%	22%	97%	93%	6.16	6.32	1.47	0.39
Mimo rizika	744	78%	68%	94%	85%	7.15	8.31	1.69	0.35
Priemer v riziku	157	47%	34%	92%	89%	6.40	7.08	1.76	0.40

Zdroj: vlastné spracovanie

¹⁴ Zaškolenosť 2 roky sa vzťahuje na žiakov prvého ročníka (len tí, čo neopakujú ročník), ktorí aspoň dva predošlé školské roky navštevovali MŠ. (neberieme len 1 rok, nakoľko od šk. roka 2021/2022 bolo zavedené povinné predprimárne vzdelávanie).

¹⁵ Hodnoty vstupných indikátorov zamestnancov škôl (odbornosť vyučovania, počet učiteľov, PA a členov ŠPT) nepoznáme na úrovni organizačnej zložky školy a sú rátané na úrovni kmeňovej školy.

Prváci v školách pre ZZ v riziku majú oveľa nižšiu zaškolenosť v MŠ ako prváci na školách pre ZZ mimo rizika. V elokovaných pracoviskách (EK1b_2) nechodilo do MŠ viac ako jeden rok žiadne dieťa.

Vzhľadom na menšie triedy pre ZZ je počet učiteľov na 100 žiakov na školách pre ZZ celkovo oveľa vyšší ako na bežných ZŠ, aj keď na školách v riziku na prvom stupni je o viac ako 4 úväzky nižší ako na školách mimo rizika.

Rovnako ako počet učiteľov, aj počet pedagogických asistentov a členov ŠPT je na školách pre ZZ celkovo vyšší ako na bežných ZŠ. **V školách v riziku je však menej pedagogických asistentov aj členov ŠPT ako v ostatných školách. Na 100 žiakov pripadá 1 členov ŠPT oproti 2,3 členom v školách mimo rizika.** Aj počet pedagogických asistentov v školách v riziku je nižší (o 2,5 asistenta na 100 žiakov).

Tabuľka 8: Porovnanie medzi skupinami škôl v riziku a mimo rizika pre indikátory charakterizujúce vstupy vzdelávania (Školy pre ZZ – EK1b)

Typ	Počet škôl	Prváci zaškolení v MŠ aspoň 2 roky	Prváci zaškolení v MŠ aspoň 3 roky	Odbornosť vyučovania		Počet učiteľov na 100 žiakov		Počet PA na 100 žiakov	Počet ŠPT na 100 žiakov
				1. stupeň	2. stupeň	1. stupeň	2. stupeň		
EK1b_1	112	23%	13%	96%	96%	16.9	16.2	4.3	1.1
EK1b_2	23	0%	0%	95%	93%	14.6	16.4	3.3	0.6
Mimo rizika	71	39%	33%	96%	93%	20.9	16.1	6.7	2.3
Priemer v riziku	135	19%	11%	96%	96%	16.5	16.3	4.1	1.0

Zdroj: vlastné spracovanie

4.2 Procesné indikátory

V školách v riziku sú hodnoty všetkých procesných indikátorov systematicky odlišné v ich neprospech. **Žiaci na týchto školách majú nižšiu účasť v ŠKD, vyšší počet vymeškaných a neospravedlnených hodín a vyšší podiel žiakov opakujúcich ročník.**

Návšteva ŠKD na prvom stupni základných škôl v riziku sa veľmi líši v závislosti od kategórie ZŠ. Bežné ZŠ s triedami pre ZZ, ktoré sú v obciach s väčším počtom škôl (EK1a_2), sa návštevnosť ŠKD pohybuje iba mierne pod úrovňou priemeru škôl mimo rizika (61 % vs. 68 %). Na druhú stranu v elokovaných pracoviskách (EK1a_5) je účasť v ŠKD najnižšia na úrovni iba 5 %.

Priemerný žiak v základnej škole v riziku vymešká na prvom stupni 190 hodín a na druhom stupni 230 hodín. Na prvom stupni má v priemere žiak v škole v riziku o 58 vymeškaných hodín a na druhom stupni až o 84 vymeškaných hodín viac ako priemerný žiak na škole mimo rizika. Na prvom stupni základných škôl v riziku je v priemere 11 a na druhom stupni až 17 neospravedlnených hodín, čo predstavuje viac ako trojnásobok priemerne neospravedlnených hodín v školách mimo rizika

Až 12% prvákov v základných školách v riziku opakuje 1.ročník. V podiele žiakov, ktorí opakujú ročník, dosahujú najhoršie výsledky školy v riziku s maďarským vyučovacím jazykom s 24,6% podielom prvákov opakujúcich ročník (EK1a_3) a neplnoorganizované školy (EK1a_4) s 21,7% podielom. Podiel žiakov opakujúcich ročník je v školách v riziku viac ako dvakrát vyšší na prvom a 1,83 násobne vyšší na druhom stupni.

Tabuľka 9: Porovnanie medzi skupinami škôl v riziku a mimo rizika pre indikátory charakterizujúce procesy vzdelávania (bežné ZŠ – EK1a)

Typ	Počet škôl	Účasť v ŠKD	Vymeškané hodiny		Neospravedlnené hodiny		Podiel prvákov opakujúcich ročník	Podiel žiakov opakujúcich ročník	
			1. stupeň	2. stupeň	1. stupeň	2. stupeň		1. stupeň	2. stupeň
EK1a_1	94	39%	189	230	10	16	10.0%	6.2%	3.3%
EK1a_2	17	61%	194	236	9	19	7.6%	4.7%	3.7%
EK1a_3	6	44%	167	208	12	32	24.6%	12.4%	5.1%
EK1a_4	20	27%	194		17		21.7%	12.2%	
EK1a_5	20	5%					13.5%	11.3%	2.4%
Mimo rizika	744	68%	132	146	3	5	6.2%	3.4%	1.8%
Priemer v riziku	157	35%	190	230	11	17	12.3%	7.7%	3.3%

Zdroj: vlastné spracovanie

Školy pre ZZ v riziku vykazujú takisto rozdielne parametre vo väčšine procesných indikátorov (okrem podielu žiakov opakujúcich ročník na 2.stupni) ako školy mimo rizika. V elokovaných pracoviskách škôl v riziku navštevuje ŠKD iba 17% žiakov oproti 31% v ostatných školách v riziku. Školy v riziku majú výrazne vyšší počet vymeškaných hodín na 2. stupni a taktiež počet neospravedlnených hodín na 1. aj 2. stupni.

Tabuľka 10: Porovnanie medzi skupinami škôl v riziku a mimo rizika pre indikátory charakterizujúce procesy vzdelávania (školy pre ZZ – EK1b)

Typ	Počet škôl	Účasť v ŠKD	Vymeškané hodiny		Neospravedlnené hodiny		Podiel prvákov opakujúcich ročník	Podiel žiakov opakujúcich ročník	
			1. stupeň	2. stupeň	1. stupeň	2. stupeň		1. stupeň	2. stupeň
EK1b_1	112	31%	213	273	21	40	6.1%	3.8%	1.0%
EK1b_2	23	17%					8.3%	7.2%	0.9%
Mimo rizika	71	45%	189	201	5	12	2.2%	2.7%	1.6%
Priemer v riziku	135	29%	213	273	21	40	6.4%	4.3%	1.0%

Zdroj: vlastné spracovanie

4.3 Výstupné indikátory

V priemere 4,9 % všetkých žiakov v školách v riziku neukončí úspešne druhý stupeň ZŠ. Na bežných ZŠ v riziku je miera predčasného ukončenia (PUŠD) na prvom stupni rovnako nízka ako na školách mimo rizika, ale na druhom stupni už je podstatne vyššia. Na elokovaných pracoviskách dosahuje miera PUŠD na druhom stupni až 7,1%, najviac spomedzi všetkých skupín škôl.

V priemere každý druhý žiak s ĽMP, ktorý ukončil štúdium na ZŠ, pokračuje ďalší rok na strednej škole alebo špeciálnej strednej škole¹⁶. Avšak v školách s maďarským vyučovacím jazykom (EK1a_3) pokračuje v ďalšom štúdiu iba jedna tretina, v elokovaných pracoviskách iba niečo viac ako jedna tretina.

¹⁶ Títo žiaci pokračujú na odborných učilištiach a praktických školách pre žiakov so ZZ, alebo aj v dvojročných F odboroch.

Tabuľka 11: Porovnanie medzi skupinami škôl v riziku a mimo rizika pre indikátory charakterizujúce výstupy vzdelávania (bežné ZŠ – EK1a)

Typ	Počet škôl	Podiel žiakov PUŠD		Podiel žiakov s LMP, ktorí pokračujú v štúdiu na SŠ
		1. stupeň	2. stupeň	
EK1a_1	94	0.1%	5.4%	58.1%
EK1a_2	17	0.5%	4.4%	59.4%
EK1a_3	6	0.2%	6.6%	33.3%
EK1a_4	20	0.3%		
EK1a_5	20	0.0%	7.1%	35.7%
Mimo rizika	744	0.2%	1.6%	49%
Priemer v riziku	157	0.2%	4.9%	54%

Zdroj: vlastné spracovanie

Aj na školách pre ZZ prevyšuje miera PUŠD u elokovaných pracovísk (EK1b_2) ostatné školy (EK1b_1). Na druhom stupni až takmer 17% žiakov odíde zo školy predčasne. V školách pre ZZ pokračuje v štúdiu na SŠ oveľa viac žiakov zo škôl mimo rizika. Iba 55% žiakov s LMP zo škôl v riziku pokračuje ďalší rok v štúdiu na stredných školách, o 20 p.b. menej ako v školách mimo rizika.

Tabuľka 12: Porovnanie medzi skupinami škôl v riziku a mimo rizika pre indikátory charakterizujúce výstupy vzdelávania (školy pre ZZ – EK1b)

Typ	Počet škôl	Podiel žiakov PUŠD		Podiel žiakov s LMP, ktorí pokračujú v štúdiu na SŠ
		1. stupeň	2. stupeň	
EK1b_1	112	0.2%	6.9%	57%
EK1b_2	23	0.5%	16.9%	45%
Mimo rizika	71	0.2%	4.1%	75%
Priemer v riziku	135	0.3%	8.6%	55%

Zdroj: vlastné spracovanie

5 Hlavné zistenia

Výskyt LMP u žiakov v riziku je viac ako 7 krát vyšší ako u žiakov bez rizika. V školskom roku 2022/2023 malo diagnostiku LMP 16171 žiakov, čo predstavovalo **3,3%** zo všetkých žiakov ZŠ a škôl pre ZZ. U ZvR je podiel žiakov s LMP takmer 14%, u žiakov mimo rizika je menej ako 2%.

V niektorých okresoch prevyšuje podiel žiakov s LMP troj až sedemnásobne celoštátny priemer. S veľkou pravdepodobnosťou je táto disproporcía spôsobená nadmernou diagnostikou LMP. Najvyšší podiel žiakov s LMP má okres Medzilaborce, v ktorom malo diagnózu LMP 21% všetkých žiakov, ktorí navštevovali ZŠ alebo školu pre ZZ v tomto okrese

Až dve tretiny škôl pre ZZ je v riziku segregácie. Priemerný podiel ZvR v škole v riziku je 47%, čo ukazuje na výrazne riziko segregácie na týchto školách..

Žiaci v riziku sú častejšie ako ostatní žiaci vzdelávaní v triedach pre ZZ na ZŠ. Počet žiakov v riziku s LMP vzdelávaných v triedach pre ZZ je takmer dvojnásobný oproti počtu žiakov v riziku začlenených v bežných triedach. Naopak žiaci mimo rizika s LMP sú vzdelávaní na ZŠ častejšie v bežných triedach ako v triedach pre ZZ.

Každá štvrtá škola, ktorá vzdeláva žiakov s LMP, sa nachádza v riziku segregácie. Z celkového počtu 1107 škôl sa nachádza 292 škôl v riziku segregácie.

Na ZŠ v riziku sa vzdeláva takmer 40 tisíc žiakov a z nich 62% sú ZvR (priemerný podiel ZvR v škole). 13% zo všetkých žiakov sú žiaci s LMP.

Polovica prvákov na bežných ZŠ v riziku navštevovala MŠ aspoň 2 roky a iba viac ako tretina ich navštevovala MŠ aspoň 3 roky. Najnižšiu mieru zaškolenosti majú prváci na neplnoorganizovaných školách a v elokovaných pracoviskách.

V školách v riziku sú hodnoty všetkých procesných indikátorov systematicky odlišné v ich neprospech. **Žiaci na týchto školách majú nižšiu účasť v ŠKD, vyšší počet vymeškaných a neospravedlnených hodín a vyšší podiel žiakov opakujúcich ročník.**

Priemerný žiak v základnej škole v riziku vymešká na prvom stupni 190 hodín a na druhom stupni 230 hodín. Na prvom stupni má v priemere žiak v škole v riziku o 58 vymeškaných hodín a na druhom stupni až o 84 vymeškaných hodín viac ako priemerný žiak na škole mimo rizika.

V priemere 4,9% všetkých žiakov v školách v riziku neukončí úspešne druhý stupeň ZŠ. Na elokovaných pracoviskách dosahuje miera PUŠD na druhom stupni najvyššiu hodnotu až 7,1 zo všetkých typov škôl.

Použitá literatúra

- Czekóová, K., Urbánek, T. 2024. *Validity of Intelligence Assessment Among the Roma Minority Population*. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 42(2), 192–206.
- Dolean, D., Călugăr, A. 2020. *How Reliably Can We Measure a Child's True IQ? Socio-Economic Status Can Explain Most of the Inter-Ethnic Differences in General Non-verbal Abilities*. *Frontiers in Psychology*, 11.
- Hall, R., Drál, P., Fridrichová, P., Hapalová, M., Lukáč, S., Miškolci, J., Vančíková, K. 2019. *Analýza zistení o stave školstva na Slovensku: To dá rozum, Bratislava: MESA10*. Dostupné na <https://analyza.todarozum.sk>
- Markovič, F., Plachá, Ľ. 2020. *Prijmy a životné podmienky v marginalizovaných rómskych komunitách: Vybrané ukazovatele zo zisťovania EU SILC_MRK 2020*. [Online]. https://www.romovia.vlada.gov.sk/site/assets/files/1561/analyticka_sprava_eu_silc_mrk_2020_elektronicka_final.pdf.
- MŠVVaM SR. 2024a. *Metodická príručka desegregácie vo výchove a vzdelávaní*. [Online]. <https://www.minedu.sk/data/att/b1e/32002.dfe3f4.pdf>.
- MŠVVaM SR. 2023. *Koncept monitorovania rizika segregácie*. [Online]. <https://www.minedu.sk/data/att/bb6/31367.919ac1.pdf>.
- MŠVVaM SR. 2024b. *Pilotná metodika a výsledky monitorovania rizika segregácie na ZŠ. 2022/2023*. [Online]. <https://www.minedu.sk/data/att/3b8/31594.714778.pdf>.
- ŠŠI. 2025. *Stav prijímania žiakov do špeciálnej základnej školy a ich rovný prístup k vzdelávaniu v školskom roku 2024/2025*. [Online]. https://www.ssi.sk/wp-content/uploads/2025/08/Prijimanie_ziakov_do_SZS.pdf.
- ÚHP, IVP. 2020. *Revízia výdavkov na skupiny ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením*. [Online]. <https://www.minedu.sk/data/att/28f/15944.3bab36.pdf>.

PRÍLOHY

Príloha 1

Počty a podiely ZvR podľa jednotlivých proxy indikátorov

Najväčší podiel ZvR tvoria žiaci v hmotnej núdzi (28,2%), ktorí nemajú identifikovaný žiaden ďalší proxy indikátor ZvR. Žiaci zo SZP, na ktoré škola dostáva príspevok pre žiakov zo SZP, sú druhou najväčšou skupinou ZvR s podielom 15,3%. Títo žiaci takisto nemajú žiaden ďalší indikátor ZvR. Treťou najväčšou skupinou sú žiaci s indikátorom SZP a rómskym materinským jazykom s podielom 13,7% na celkovom počte ZvR.

V rôznych kombináciách je najviac zastúpený indikátor HN s celkovým počtom 35793 ZvR. Indikátor SZP má priznaný 32894 ZvR, rómsky materinský jazyk 25936 ZvR a rómsku národnosť 1123 ZvR.

SZP	HN	Materinský jazyk	Národnosť	Počet ZvR	Podiel ZvR
0	1	0	0	16987	28.2%
1	0	0	0	9226	15.3%
1	0	1	0	8238	13.7%
1	1	0	0	7894	13.1%
1	1	1	0	7070	11.7%
0	0	1	0	6291	10.4%
0	1	1	0	3456	5.7%
0	0	1	1	327	0.5%
1	0	1	1	253	0.4%
0	1	1	1	186	0.3%
0	0	0	1	130	0.2%
1	1	1	1	115	0.2%
0	1	0	1	59	0.1%
1	0	0	1	27	0.0%
1	1	0	1	26	0.0%
Spolu				60285	100.0%

Príloha 2

Počty a podiely žiakov v riziku a žiakov s ĽMP podľa okresov

Okres	počet žiakov	ZvR	ĽMP	podiel ZvR	podiel ĽMP
101. Bratislava I	5575	94	88	2%	2%
102. Bratislava II	10418	164	55	2%	1%
103. Bratislava III	6842	97	23	1%	0%
104. Bratislava IV	9396	110	93	1%	1%
105. Bratislava V	9805	85	51	1%	1%
106. Malacky	7506	239	109	3%	1%
107. Pezinok	7421	51	61	1%	1%
108. Senec	11134	39	60	0%	1%
201. Dunajská Streda	10430	618	238	6%	2%
202. Galanta	7900	277	139	4%	2%
203. Hlohovec	3781	105	77	3%	2%
204. Piešťany	5096	105	92	2%	2%
205. Senica	5085	106	135	2%	3%
206. Skalica	4288	91	114	2%	3%
207. Trnava	12041	139	150	1%	1%
301. Bánovce nad Bebravou	2967	114	96	4%	3%
302. Ilava	4835	55	53	1%	1%
303. Myjava	1982	32	45	2%	2%
304. Nové Mesto nad Váhom	5367	103	60	2%	1%
305. Partizánske	3367	83	42	2%	1%
306. Považská Bystrica	4983	41	42	1%	1%
307. Prievidza	9806	184	151	2%	2%
308. Púchov	3785	22	44	1%	1%
309. Trenčín	9948	80	127	1%	1%
401. Komárno	7655	771	490	10%	6%
402. Levice	8665	871	265	10%	3%
403. Nitra	14644	555	192	4%	1%
404. Nové Zámky	10369	619	383	6%	4%
405. Šaľa	4244	169	135	4%	3%
406. Topoľčany	5565	123	137	2%	2%
407. Zlaté Moravce	3135	83	129	3%	4%
501. Bytča	2753	28	74	1%	3%
502. Čadca	7389	57	79	1%	1%
503. Dolný Kubín	3615	40	21	1%	1%
504. Kysucké Nové Mesto	2891	46	29	2%	1%
505. Liptovský Mikuláš	6152	404	283	7%	5%
506. Martin	7758	223	107	3%	1%
507. Námestovo	7756	44	66	1%	1%
508. Ružomberok	4716	168	59	4%	1%
509. Turčianske Teplice	1135	26	16	2%	1%

510. Tvrdošín	3386	15	17	0%	1%
511. Žilina	14725	166	101	1%	1%
601. Banská Bystrica	8658	122	74	1%	1%
602. Banská Štiavnica	1402	98	36	7%	3%
603. Brezno	4797	1218	574	25%	12%
604. Detva	2552	91	58	4%	2%
605. Krupina	1906	228	84	12%	4%
606. Lučenec	6089	1209	279	20%	5%
607. Poltár	1540	301	53	20%	3%
608. Revúca	4339	2090	405	48%	9%
609. Rimavská Sobota	7332	2547	492	35%	7%
610. Veľký Krtíš	2892	377	161	13%	6%
611. Zvolen	5163	313	89	6%	2%
612. Žarnovica	2133	94	74	4%	3%
613. Žiar nad Hronom	3763	243	151	6%	4%
701. Bardejov	7256	1806	355	25%	5%
702. Humenné	4442	531	93	12%	2%
703. Kežmarok	9954	4256	620	43%	6%
704. Levoča	3103	818	162	26%	5%
705. Medzilaborce	826	397	175	48%	21%
706. Poprad	9948	2090	517	21%	5%
707. Prešov	18017	3654	701	20%	4%
708. Sabinov	7324	2858	442	39%	6%
709. Snina	2411	193	52	8%	2%
710. Stará Ľubovňa	5744	1735	570	30%	10%
711. Stropkov	1728	456	80	26%	5%
712. Svidník	2813	821	89	29%	3%
713. Vranov nad Topľou	8415	2667	480	32%	6%
801. Gelnica	3433	1959	298	57%	9%
802. Košice I	5728	257	109	4%	2%
803. Košice II	7428	1011	151	14%	2%
804. Košice III	2292	56	2	2%	0%
805. Košice IV	5016	310	91	6%	2%
806. Košice-okolie	12812	5017	1155	39%	9%
807. Michalovce	10417	2248	683	22%	7%
808. Rožňava	5501	2339	391	43%	7%
809. Sobrance	1713	431	124	25%	7%
810. Spišská Nová Ves	11009	4544	774	41%	7%
811. Trebišov	9803	3470	799	35%	8%
Spolu	490010	60297	16171	12%	3%

